



# GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Sambet'a, F6icia una data pe septemana, — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. v. a. Pentru tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu s6u 40 doidieceri, or 3 galbini mon. sunat6ria. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbe mari s6u mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 71-2.

Brasiovu, 21. Augustu 1863.

Anulu XXVI.

MONARCHIA AUSTRIACA.

## Diet'a Transilvaniei.

### Cuventarea D. Franc. de Trauschenfels\*)

la reportarea despre lucrarile comisiunei pentru prim'a propositiune regia s6u inarticularea natiunei romane in siedinti'a din 26. Augustu 1863.

Inalta casa! Progresulu geniului omenescu pe calea desvoltarei s'ale spirituale si morale se caracteriseza pe sine si in aparitiunea nedisputabila, cumuca deosebirea casteloru celor anguste la anima, cumuca pusetiunile esceptionali protegete prin privilegia, — aceste remasitie din seculii trecuti, cari tienura pe 6meni despartiti si deosebiti de fratii loru (Menschenbr6uder) totu 6meni, natiuni de conatiunile loru — disparu d'inaintea prorumperei spiritului tempului modernu din ce in ce mai tare si se derima.

Imi ieu v6ia a numi aparitiunea tocma acumu pomenita unu semnu alu progresului generalu, moralu si intelectualu alu genului omenescu, pentruca numai p6te cad6 su indoi6la, cumuca aceea e numai unu resultatu alu consciintiei de sine, care ne'ncetatu se totu mai propaga si se generaliseza, consciinti'a demnitatiei, care se afla in anim'a omului c6 omu, si a generalei indreptatiri omenesci, care result6za din tr'ens'a; consciinti'a chiara de ac6sta demnitate si de indreptatirea curgat6re din tr'ens'a e inse preste totu cea d'antaia si cea mai necesaria recerintia spre nobilitarea omului, si a natiuniloru si pop6reloru ce constau din 6meni, numai ac6sta consciintia p6te apar6 individui si natiuni intregi de o direptiune, care pe nobilitatea ac6sta a geniului omenescu, daruita de Dumniudeu, o degrad6 si intin6; numai ac6sta consciintia ne d6 o garantia secura de a observ6 eternele legi ale moralei.

Inalta casa! Problem'a, cu care se ne incepemu earasi legislatori'a in Transilvani'a, dest6pta in mine fara voia reflexiunile susu aratate. Noi se damu natiunei romane in Ardealu o patri'a, in care ea pana acumu er6 numai tolerata, noi se damu ambeloru loru confesiuni o patri'a cu deplina indreptatire indigenala (Heimatsberechtigung) d'intre care un'a nu er6 recunoscuta in autonomi'a s'a, eara ceealalta er6 numai suferita.

Facundu noi ac6sta, damu cea mai luminata dovada, cumuca noi demnitatea, care in genere diace in natiuni, cumuca noi ac6sta demnitate amu recunoscutu-o.

Facundu noi ac6sta, vomu esecut6 numai unu actu de dreptate.

Au trecutulu deja 232 ani, de candu natiunile: ungar'a, secui'a si sas'a s'au intrunitu in patri'a n6stra, pentruc6 se si garanteze prin unu juramentu serbatorescu cele mai sante drepturi ale 6meniloru si natiuniloru, ad. libertatea credintiei, sustinerea constitutiuniloru loru si a securitatiei de proprietate.

Sunt 232 ani, de candu uniunea infintiata in anululu 1630 intre unguri, secui si sasi a intratu in vi6tia.

Inalta casa! Natiunea romaniloru inca si astadi e eschisa din legatuinti'a ac6sta frati6sca! Cu t6te, ca

fili aceleiasi p6rta d'impreuna cu noi cu lealitate t6te sarcinele, t6te suferintiele patriei acesteia! — Cu t6te, ca pu6ine petece de pamentu potu se mai fia in Ardealu, pe care ei nu le-au udatu cu sud6rea loru si cu celu mai bunu sange alu animei loru.

Dupa parerea mea e numai unu actu alu dreptatiei, dupa-ce a cadutu sistem'a feudala, care pana in a. 1848 st6 pedeca in drumu, a prim6 acumu natiunea romana si confesiunile ei in ac6sta legatura frati6sca.

Dupa parerea mea e numai unu actu alu dreptatiei, — d6ca noi natiunei romane, — d6ca noi religiunei gr.-c. c6 atare, si acelei gr.-or. in patri'a n6stra le damu cea mai deplina egala indreptatire cu celelalte natiuni si religiuni ale Transilvaniei, pe care ii cuprindea legatur'a uniunei patriotice.

Credu, ca vorbescu numai in intielesulu si spiritulu tuturoru acelora, cari se tienu de natiunile si religiunile f6ste pana acumu legalu deplinu indreptatite, d6ca eu intiediendu dr6pt'a frati6sca fratiloru romani, le dau incredintiarea in numele acelora: cumuca noi din anima ii bineventamu in legatur'a n6stra frati6sca, si ca ne tienemu de cea mai santa a n6stra obligaminte a le fi pe viitoriu in totu respectulu drepti, nunumai spre a face bunu nedreptulu tempuriloru trecute, ci si pentru ca noi singuri prin ac6sta vomu intemeiea concordia cea atatu de urgentu necesaria in patri'a n6stra si am6rea frati6sca intre natiuni, si pentru ca in florirea si fericirea iubitei n6stre patrie o vomu inaint6 asia mai cu securitate.

(Dupa ac6sta cetesce reportulu comisiunei despre legea egalei indreptatiri in siedinti'a XVII.)

Siedinti'a a XVIII. din 28. Augustu.

(Inceputu la 10 6re 20 min.)

Protocolulu siedintiei trecute se perlege in t6te 3 limbele patriei. Reflexiunile lui Schnell, Hanea, Schuler-Libloy se complan6za.

Pres.: Dupace nu mai are nime nice o reflexiune la protocolu, trecemu la desbaterea generala a propositiunei antaie regesci.

Gull: Ne rogamu de in. presidiu a ne ceti cuventatorii insinuati, cumu urm6dia, si de sunt pro a u c o n t r a.

Pres.: Toti, cari s'au insinuatu pana acumu sunt pro, adeca: Contele B6ldi Esc., Metr. Conte Siulutiu, Bar. de Siagun'a, Michael Schuller, Al. L6z6r, Al. Bohetielu, Joane Puscariu, D. Mog'a, Josifu Gull, Branu de Lem6ny, Gaetanu si Popea.

Obertu obiect6za, ca numai asupr'a proiectulu comisiunei, -- care precumu se scie, se abate ceva dela form'a proiectulu propositiunei regesci, — se p6te face desbaterea, si nu asupr'a propositiunei regesci in sesi. (Asia e! So ist's!)

Contele B6ldi: Domnule Presiedinte! Inalta representantia a tieriei! Apretiuerea imprumutata, ba, dreptatea cere, c6 proiectulu de lege cestiunatu se se resolve astufelu, incatu cei interesati de elu se devina deplinu multumiti si indestuliti. Si eu, care am fostu membru alu comitetulu, ce elabor6 acestu proiectu, me apropiat de ac6sta afacere cu t6ta sinceritatea, pentru de a se introduce in codicele tieriei totu aceea, ce

\*) Apromisa in Nr. tr.

arú poté servi spre multumirea lor, cá, precumu celalalte trei natiuni ale tiei, adeca natiunea magiarilor, secuilor si sasilor, se aiba Romanii deplina libertate politica si confesionala. E adeveratu, ca ei prin fapta sunt dejá in posesiunea aceluor drepturi, care pana acum le avura numai cele trei natiuni privilegiate, si asiá multor'a li s'aru poté paré de prisosu, a mai pertractá ceva in privinti'a acést'a; dar' fiinduca natiunea romana pune pondu mare pe aceea, ca nu numai drepturile individuale, ci si cele nationale atatu in privinti'a politica, catu si in afacerile religiunare se si le scia proclamate si petrecute in legile tiei: de aceea cu cea mai mare prevenintia me declaru pentru indestulirea acestoru dorintie ale lor (Éljen! Se traiésca!) si anume mai cu séma din motívu acél'a, caci sum incredintiatu pe deplinu, ca numai in modulu acést'a se póte sperá si asceptá, cá natiunea romana cunoscundu loialitatea celorlalte trei natiuni, si dens'a din tóta poterea s'a va contribui, cá constitutiunea avitica, carea o-amu recastigatu, de si cu numele schimbari esentiale, prin diplom'a din 20. Oct. 1860, se se sustiena, (Se traiésca!) si cá tóte acele reforme, care prin schimbarea impregiurarilor tempului se arata cá ne'ncungiuabile, se se infintieze prin conlucrarea lor pe cale constitutiunala in concordia fratiésca, si asiá credinti'a ne'nfrangibila catra Monarchulu nostru avendu-o totudeaun'a dinaintea ochiloru, desvoltarea spirituala si materiala a tiei, de carea avemu atat'a lipsa, prin conlucrarea lor se se inainteze, si se se castige indestulirea tiei nóstre. Eu dara sum pentru proiectulu de lege propusu, si adeca mai cu séma din acea cauza, ca-ci indreptatirea egala politica si religiunara a natiunei romane va fi de mare influintia asupr'a constitutiunei nóstre avitice si asupr'a autonomiei tiei nóstre. (Éljen! Se traiésca!)

Esc. S'a Metr. Si ul t i u: Marita camera! Pe natiunea nóstra romana si pe religiunea ei de multi seculi a diacutu o anatema politica vechia au fostu escomunicate din comer ciulu celorlalte regnicolare natiuni si religiuni, asia catu natiunea nóstra romana de multi seculi, asia dicundu de vreo 4 si diumetate de seculi, nu au avutu norocire se póta lua parte la legislatiune, si de aci firesce a urmatu, cumuca ea a trebuitu si in civilisatiune si in drepturile celalalte politice se remana totudeauna mai indereptu. Lauda damu lui Ddieu! si glorificamu pe Sacratissima s'a c. r. Maiestate, care astadi prin propusetiunea s'a cea d'antaia, care o da inaintea diei spre pertractare acumu generala, — voiesce, cá anatem'a acést'a se se stérge si de pre natiunea nóstra romana, si escomunicatiunea acea politica din drepturile publice ale natiuniloru transilvaniei se inceteze. Europ'a si dóra tóta lumea, care nu va sci starile impregiuru si istori'a natiunei si a patriei nóstre: cumu o natiune, care inainte de aceasta cu 1758 de ani cá domnitória s'a asediatu aci in dulcea nóstra patria, printre tóte viforile cele grosave si incursiunile némuriloru celoru barbare, care au resturnatu dulcea nóstra patria cu susulu in diosu; provedinti'a ddieésca asia o au stracuratu, aparatu, si o a sustienutu, catu si venirea némului séu natiunei magiare in Transilvani'a inca a aflatu-o domnitória? S'ar mira, diou, cumu unei natiune, care este cea mai vechie din tóte natiunile transilvaniei — astadi numai i se deschide ei usi'a casei acestei legislative, si astadi este ea se se priimésca in sistem'a natiuniloru regnicolare ale patriei nóstre? Si va dice dóra cineva: póte ca natiunea romana neci odata n'a avutu drepturi, ci aceste le capata astadi, cá dintr'o mare gratia a celorlalte natiuni?

Domniloru! Natiunea nóstra inca in septemanile trecute, candu s'a desbatutu adres'a catra Mai. S'a a primitu provocarea la dreptulu istoricu, si nu fara temeiu, pentrucu natiunea nóstra epoc'a dreptului seu istoricu nu o ficsédia numai de atunci, de candu patri'a acésta dupa trist'a si nefericit'a bataia dela Mohaciu s'a despartitu de corón'a Ungariei, fara natiunea nóstra isi reduce si 'si pune epoc'a dreptului seu istoricu mai 'nainte si tocma de atunci, de candu au intratu magiarii in patri'a nóstra. Istoriculu celu anonim alu natiunei magiare, care cu buna séma mai multu a scrisu in favórea nobilei natiuni magiare, decatu in favórea nóstra a romaniloru, totusi dice, cumuca romanii dandu man'a drépta de buna-

voi'a lor si au alesu siesi Domnu pe ducele magiaru Tuhutum, si ca din aceea di cu pace a stapanitu patri'a acésta. —

Asia dara de aci se vede, cumuca natiunea nóstra n'a fostu subjugata cu armele, ci a venitu sub stapanirea principelui magiaru cu paciure solena de statu, si asia se póte dice, ca natiunea nóstra pe natiunea magiara cá pe o sóra dulce o-a primitu in tóte drepturile sale, care le-a stapanitu ea in patri'a s'a; — pentru ca Dloru! nu e de a se crede aceea, cá se fia supusu cu arme ungurii pe romani, pentru ca trebuie se presupunemu, ca trufi'a unui invingatoriu duce magiaru nece odata nu s'aru fi dediositu intr'acolo, cá se de mana cu cei invinsi si supusi cu armele si se recunosca alegerea s'a de Domnitoriu preste Transilvani'a dela nesce sclavi ai sei subjugati prin purtarea armeloru. — Asia dara se vede de aci, ca romanii au avutu drepturi politice si istorice, si temeiu drepturiloru istorice ale romaniloru devine si isvoresce tocmu de atunci, de candu au intratu magiarii in Transilvani'a si dela solemnulu pactu de statu, carele l'au incheiatu cu ei la Esculeu, dandusi mana drépta unii cu altii s'au in fratitu la olalta la bine si la reu, cu unite puteri au aparatu patri'a in contra vijieliloru.

Si óare ce casu, ce intemplan s'a pututu intempla, cá totusi noi de mai multe vécuri se fimu lipsiti de drepturile nóstre politice si istorice, care le amu avutu la olalta cu fratii nostri magiari? Multi pote aru socoti, ca natiunea romana de aceea a trebuitu se si pérda drepturile sale, pentru ca aru fi comisú o crima de perdeliune séu s'aru fi sculatu cu arme a supra Domnitoriu seu, pentru care si-a perdutu drepturile sale; neminea se nu socotésca, ca acésta saru fi intemplat.

Nenorocirea natiunei nóstre a fostu singuru numai aceea, ca ea cu sufletu si cu trupu s'a alipitu tare de biserica orientala si de ritulu orientalu (voce, a sia el) intr'atata, in catu mai bucuros au suferitu ori ce calamitate, de catu se si parascesca natiunea si religiunea s'a. Ertatimi Domniloru! cá se nu aducu testimonii din isvórele istoriei, cá se'mi documentediú asertiunea mea; ertatimi mai bine se trecu cu vederea peste acestea, pentru ca amarulu timpuriloru trecute vréu selu acoperu cu vecinica nitare, caci tient'a nóstra este, se ne infratimu adeveratu, ca numai cu puteri unite putemu se fericimu patri'a nóstra. Destulu, ca caus'a dejosirei si a perderei drepturiloru nóstre politice si istorice nu este alta, fara numai singuru fanaticismulu religiosu, acolo dara a venitu prin feliuri de feliuri de fase si nenorociri, care eu dupa *positiunea mea mai multu trebuie se le retacu*, de catu se le povestescu, acolo diu a venitu sórtea natiunei nóstre, ca mai pe urma s'a adusu intre multe alte prea dediositóre legi si unu articulu de lege in Aprobate partea 1. Tit. 8. Art. 1. care dice: Naha az oláh nátió sem a státusok közé nem számiáltatott sem vallások a recepta religiok közzül valo etc. si in altu articulu Tit. 9 Art. 1. dice si mai uritu: Naha az Oláh nemzet propter bonum publicum admitatott e házában, mind azon által nem vévén eszibe állapotjának alacsony volt át. etc.

Si acésta asia apasatore si dediositóre sórte asupra natiunei nóstre n'au venitu dintr'alta, fara numai din fanaticismulu celu religiosu, care au trasu dupa sine apoi prea firesee ur'a si contemtu nationale si religionare. Multiemita lui Ddieu! Acumu au trecut si atari amare consecuintie ale trecutului, tóte se fia uitate si in veci se remana astopate.

Asia dara intr' aceea, si in interstitiulu acesta de atunci pana acum au inceputu cele trei natiuni a se constitui pe sene fara de natiunea nóstra romana séu mai bine cu tóta escluderea ei din drepturile politice, s'au facutu de staturi si ordini, sau facutu pe sene natiuni regnicolare, au intemeiatu uniunea trium nationum si sistema trium nationum, si quatuor religionum, din care cu totulu au eschisu natiunea romana, si tóte beneficiurile si deregatoriile patrii de susu pene diosu leau impartitu intre sine si dupa religiunile sale. Asia romanii despoieti si eschisi pururea au solicitatu, si nu si-au uitatu nece odata de drepturile sale politice, pentru ca de sta principiulu acela, care aci in cas'a acésta marita l'amu auditu si care lumea civilisata de acumu cu tota dreptatea lu adopteaza, cumca: „es gibt keine Rechtsverwirkung“ adeca: „nici o natiune nu si póte pérde drepturile sale. Natiunea romana cu atatu mai cu mare dreptate isi repetiesce drepturile sale politice istorice, cu catu ea nece o crima politica n'a patratu, pentru care se se póta dice cu ceva umbra de dreptu, ca si lea pututu perde: asia dara natiunea nóstra poftesce, cá earasi se se repune in drepturile sale antice, asemenea in tóte drepturile cu nobil'a natiune magiara; nu poftesce natiunea romana nimicu nou, séu mai multu, de catu au celalalte sorori natiuni. Inse trebuie se marturisimu, ca au venitu acumu tempulu, candu trebuie se cunóscemu unulu altuia dorirea sa, si o natiune pof't'a alteia natiuni. Pof't'a nostra nu este cá se domnimu, ci cá se fimu frati; pof't'a nóstra nu e cá se ceremu mai multu, de catu au celalalte natiuni (bravo!) da totus acele tote le ceremu, de oari se bucura si celalalte sorori natiuni. De aceea trebuie se ne descoperimu dorirea nóstra, si se ne spunemu pof't'a animei nóstre, pentru ca totu aceea amu cerutu de 4 seculi pana in diu'a de astadi, cá se fimu si noi intre status et ordines, cá se fimu si noi primiti intre natiunile regnicolare, cá

se intram si noi intre unionea trium nationum, cá se intram si noi cu religiunile nostre in sistem'a Transilvaniei care au statu din 3 natii si 4 religii, care a facutu dreptulu publicu de statu alu Transilvaniei cá acesta sistema politica transilvana se sté de aci inainte din 4 natii si 6 religii. Noi tare ne alipimu cu inim'a de dreptulu acesta; inse, dnloru! candu ne alipimu cu inima de drepturile acéste, nu voimu prin acésta dóra delaturarea egalei indreptatiri individuale, si religio-nare a altora ori de ce foliu de nationalitate séu confesiune s'ar' tiene, Dloru! Maiestatea sa prin articululu acesta dintai, séu prin propuse-tiunea sa regéscá dintai a aratatu, cumca voiesce aceea a ne da, ce a cerutu natiunea nostra, pentru ca Maiestatea sa, cá celu mai induratu si dreptu monarchu sub sore vré odata se odihnésca si pe natiunea romana cea pana acumu neodihnitá, vré se aduca dragostea cea fratiesca intre natiunile Ardélului, pe care nestramotatu vré se o inteméize, vré cá si noi se ne facemu frati cu celelalte sorori natii, vré ca si noi de tóte drepturile acelea, de care s'au bucuratu celelalte sorori natii, se ne putem bucura, cá asia avendu inima odihnitá se ne putem vedé cá frati, unde ne vomu intalni si cá cei mai credintiosi amici, pentru ca unu amicu bunu e de multe ori mai bunu, e de multe ori mai bunu decatu o fratie. Asia dara eu in desbaterea generala asupra propositiunii I. regiesci, care in principu primescu de basa, si care are de scopu efeptuirea egalei indreptatiri a nemului séu a natiunii nóstre romane facisú cu celelalte natii; acéstea mai sus specificate postulate de dreptu asia dori din partemi si socotescu, ca aceste sunt si dorirele intregi mele natii, cá se le primesca marit'a Camera, si le suscepiá si in proiectulu de lege, si pe aretatulu fundamentu de dreptu publicu alu Transilvaniei, care pana acumu prin nece o lege nu s'a stersu, se indestuleasca, si se odihneasca pe deplinu pe multu pene acumu nedreptacit'a nóstra natiune; iera candu va veni desbaterea speciale a acestui obiectu, pentru atunci mi retienú cuvintulu

Esc. S'a Eppu Bar. de Si agun'a: Inalta casa! Inainte de tóte trebuie se observezu, cá'mi e locul odaiei acestei prea micu, prea angustu, privindu la insemnatatea obiectului dilei, prea angusta'mi vine sal'a acést'a, pentruca Dnloru! obiectulu dilei petrunde anim'a incependu dela legitimulu nostru Monarchu si Marele-Principe pana la celu mai de pe urma ardeleanu, astadi, candu se lucrá despre inarticularea natiunii romane si a religiunilor ei (Bravo!) si mai odata repe-tezu, cá'mi e sal'a aceast'a unu locu fórté angustu, caci astadi e un'a di fórté insemnatá, o di de mare serbatóre pentru patri'a nóstra. Nu suntemu, Dloru, in tempuri de revolutie, nu suntemu, Dloru, invrasbiti, nu suntemu noi intre noi invrasbiti neci cu reprezentantii acelor cercuri, cari nu sunt astadi aicea inca (Bravo!)

Nu numai noi, cari avemu astadi aicea unasiu si acea politica in tóte, suntemu de unu cugetu si de o convingere morale pentru serbatórea de astadi, va se dica, pentru inarticularea natiunii romane si a confesiunilor ei, ci toti acei'a, cari ori din ce provincie inca nu se afla in cas'a aceast'a legislatoria, sunt de o potrivá cu noi, de unu cugetu in privint'a obiectului dilei; si in fruntea simtiurilor nóstre amicabile si patriotice cine sta? — Imperatulu nostru celu legiuitu si Marele-Principe (Bravo! din tóte partile.)

Acestei, da Dloru! acestei dile de astadi si serbatórei celei mari ardelene de astadi impartasiesce ceriulu santire! Se nu ne tememu, se nu ne stapínésca neci o frica, ca obiectulu serbatórei de astadi ar poté óre candu se fia spre pagub'a obstescei nóstre patrii, séu vreunei singuratice natii din patri'a nóstra (Bravo! din centru.) Unde e Dloru! punctulu de manecare moralu si inca unu punctu de manecare moralu cu libertate, acolo succesulu earasi trebuie se fia, asia dicundu dupa socotél'a matematica, celu mai siguru, va se dica, succesulu celu mai bunu.

De multu, Dloru! a batutu anim'a cea nobila si angerésca a Monarchului pentru egal'a indreptatire a toturor cetatianilor sei, anim'a aceast'a a Monarchului nostru a fostu fórté fructifera, a fostu plina de nesce poteri morale electrice, asia incatu nicairea in Monarchi'a s'a cea mare, prin urmare neci in provinci'a nóstra nu a remasu sufletu de omu, pe a carui anima nu ar fi patrunsu poterea electrica a animei imperatesci, ce se tiene de egal'a indreptatire. —

Candu e asia Dloru! óre nu am avutu eu o cutediare bine socotita, esprimandume, ca sal'a aceast'a este pentru astadi mica si angusta?

Asiu dori, se védia fiasicare Ardeleanu lucrarea nóstra armonica de astadi, caci nu e lucrare cotidiana me rogu; lucrarea nóstra de astadi este chiamata se aduca patriei nóstre obstesci folosuri peste folosuri morale si intelectuale. Asia dara au sositu tempulu, unde si natiunea romana cu religiunile sale se se socotésca intocm'a, cá si alta natiune si religiune crestina din patria. Pentru noi, Dloru! cari suntemu romani, aducerea legeri acesteia este unu momentu de totu in-

semnatu; momentulu acést'a, numai si numai pentru noi insemnatu — in particulariu — diace in acea impregiurare, ca legea aceast'a se aduce „de nobis,“ dara nu „sine nobis.“

Momentulu acést'a nu'mi iérta a retacé sublimitatea dreptatei imperatesci, caci ca noi astadi aci suntemu, candu se lucrá „de nobis“ dara nu „sine nobis“ avemu a multimi numai si numai imperatului nostru Franciscu Josifu I. (Se traiésca) si sum convinsu, ca nu va fi neci unu istorio-grafu romanu, care momentulu acést'a se nu'lu insemnéza in anelele natiunii romane. (Bravo! Se traiésca!)

Nu am incatr'o neci eu Dloru! cata se me esprimu, ca ce pricina, ce causa a potutu fi, ca din corón'a celor 3 natii recepte si din corón'a celor 4 confesiuni recepte au fostu natiunea a 4. roman'a si confesiunile romane lipsite!

Imi iéu voia a intrebá pe legislatiunea cea vechea cu cuvintele lui Cicero si dicu:

„An tu illum putas esse populum romanum, qui constat ex iis, qui mercede conducuntur, qui compelluntur, ut vim afferant magistratibus, ut obsideant senatum, optent quotidie caedem, incendia, rapinas?“

Eu gandescu, ca tóte acestea nu au datu ansa la aceea, cá natiunea romana si beseric'a orientale se nu fia recepta, ci „malum est altius quaerendum.“ Atuncea asia a fostu, atunci astufeliu de spiritu a domnitu, si radacin'a reului o afliu eu in feudalismu. Acést'a am spusu, „et purgavi animam meam,“ pentruca „de odiosis parum aut nihil.“

Acumu voiu trece Dloru! dupa logic'a mea la altu stadiu, si adeca la stadiulu acela, cá se spunu convingerea mea, ce conceptu am eu despre unu statu.

Eu afirmu, ca statulu trebuie se fia organismulu institutiunilor unificate si uniforme, astufeliu, incatu toti cetatiani se fia in pusetiune si in potintia scutita prin lege spre adiungerea scopurilor lor oneste. Si intru adeveru Dloru! eu unu statu bine organisatu nu'mi potu altumintrea se'mi inchi-puiescu, decatu cá pre unu organismu alu unoru institutiuni unificate si uniforme.

Astufeliu de organismu cu institutiuni unificate si uniforme afliu eu toc'm'a si in constitutiunea cea vechea ardeleana, — dara numai pentru cele 3 natii si 4 confesiuni, eara facia cu beseric'a orientale, afliu, ca organismulu acést'a nu a fostu cu institutiuni unificate si uniforme, pentruca noi eramu esiti din bunatatea acelei institutiuni unificate si unifórme, care ca au fostu bune arata starea de astadi a patriei. Organismulu consta din legi, din legi positive; eu si in privint'a acést'a voiu cuteza se me esprimu, ce insusiri cautu eu in o lege, 'mi ieu refugiulu la unu juristu si canonistu din veaculu alu 13-lea; care asia a defnitu legea: „lex est commune praeceptum, virorum prudentium placitum, delictorum cum voluntariorum correctio, civitatis commune pactum, est et divinum inventum.“

Eu asia dara aceste insusiri dorescu se le afliu in legea aceea, prin care se va inarticulá positiunea de statu politica si bisericésca a natiunii romane. Dara Dloru! departe sa fie dela mine cugetulu acela, cá cum eu nu asiu dori, cá si legea aceea, toc'm'a acele insusiri sa le aiba, care au a garantá si pusetiunea de statu politica si eclesiastica si acelor alte natii si confesii din tíera. — Eu asia sciu, ca pusetiunea de statu nationala si confesionala acelor 3 natii si 4 confesiuni recepte de pana acumu au fostu garantate toc'm'a prin astfeliu de legi, despre cari se póte dice, ca suntu: commune preceptum, virorum prudentium placitum, civitatis commune pactum si divinum inventum, pentru ca sau potutu desvoltá si civilu si bisericescu.

Asia dara eu astadi numai atata me rogu! cá legile acelea se se estinda si asupra pusetiunii de statu politice si bisericesci a natiunii romane. Eu gandescu Dloru! ca nu au fostu de prisosu a aminti aceste impregiurari si mominte, pentruca marturisescu si aceea, ca natiunea romana dorindu doresce si cu sete astépta inarticularea ei. Acum e problem'a inaltei case a aduce un'a lege, care se multumésca si odihnésca multu cercat'a natiune romana. (Bravo!!!)

Natiunea romana se va multimi si odihni d'eca legea aceea, ce se va aduce pentru garanti'a pusetiunii politice si confesionale a natiunii romane va fi conforma acelor legi, care garantéza pusetiunea de statu politica si nationala a celorlalte natii si confesiuni.

Adóu'a déca practic'a legeri acelei, care se va aduce pentru pusetiunea de statu politica si bisericésca a natiunii romane corespunde si practicei acelor legi, cari garantéza receptiunea nationala si confesionala a celorlalte natii.

A 3-a déca legea aceea, care se va aduce acum, cá unu articulu despre egal'a indreptatire a natiunei romane cu celelalte natiuni si confesiuni va fi croita si compusa in intielesulu ardeleanu, (Bravo!!!) va se dica in intielesulu constitutiunei ardelené. (Bravo!!!)

Nu'su tóte rele cate suntu din vechime Dloru! suntu multe lucruri, cari tocm'a prin vechimea loru capata una potere de viétia pentru totu de un'a, cari neci candu nu se facu betrane, ci remanu totudeuna tenere. Suntu si astfelii de lucruri in lume si tocm'a afu eu in constitutiunea vechia ardelená unele astfelii de momente, care neci candu nu voru fi betrane, ci remanu totudeuna tinere si au potere tenera.

Astufelii de momente afu eu tocm'a pentru garanti'a nationalitatiloru si confesiuniloru in constitutiunea cea vechia, aceast'a e, Dloru! o avere de celu mai mare pretiu a patriei nóstre, cu care neci unu statu din Europ'a nu se póte laudá si fali; (Bravo) candu au fostu in tóta Europ'a intre frati si frati resbóie confesionale, atunci in Ardealu au fostu pace si fratii deosebitelor confesiuni si'au datu mana amicabila unulu altui'a, (Bravo!) un'a numai me dóre Dloru! ca romanii n'au potutu fi partasi la virtutea acést'a a totoror virtutiloru cetatiene, la o astfelii de amicitia patriotica, cá atunci sa fia potutu dá si ei man'a amicabile cu ceialalti patrioti; romanii aceast'a n'au potutu se o faca, caci erau eschisi dela bunatatile patriei si au fostu osinditi spre portarea greutatiloru (Bravo!)

Astfelii intielegu eu Dloru! constitutiunea cea vechia, astufelii de momente neci decumu nu amu potutu lasá din naintea ochiloru si tocm'a déca vremu se fimu barbati moderni de statu, nu trebue se avemu altufelii de principia, ci se reinnimu aceste principii din constitutiunea vechia (asia este.)

Mai aprópe, ce se atinge de objectulu dilei, dicu; ca proieptulu de lege alu regimului cu reportulu comisiunei ad hoc póte servi de obiectu alu desbateriloru speciale; dara pre longa aceast'a espresiune generala a mea, trebue se mi retienú ore care dreptu, cá cu privilegiulu desbateriloru speciale se mi potu face si eu unele observari. Acum'a fiinduca e vorba despre desbateria generala asupra proieptului de lege pentru efeptuirea egalei indreptatiri a natiunei romane si a confesiuniloru ei, atatu numai 'mi ieu voia a dice, ca eu prea multu asiu fi doritu, cá in locu de unu articulu de lege, se fi capatatu din partea regimului doi articuli, pentru ca ori cumu va gandi cineva, ca eu cá unu preotu séu episcopu vorbescu, dara cá omu practicú asiu fi doritu, cá unu articulu se fie fostu despre natiunea romana, si altu articulu despre confesiunea cutare si cutare (so ist es), inse acést'a voiu avé onóre a o desfasiurá mai pe largu cu privilegiulu desbaterii speciale.

M. Schuller. (Cuventarea lui in Nr. viitoriu.)

Alesandru Lazaru, deput. Talmaciului: Inalta casa! Propositiunea regésca impreuna cu operatulu comisiunei si eu o primescu de basa, pentruca afu intru amendóue, mai cu séma in operatulu comisiunei acele principie, care au de a dá materialu in intielesulu constitutiunei patriei, pentru resolvarea propusetiunei antaie privitórie la egal'a indreptatire a natiunei romane si a confesiuniloru ei. —

Deosebitu afu in operatulu comisiunei, precumu si in reportulu comisiunei, cumuca comisiunea s'a miscatu preste totu pe terenulu istoricu nu numai, ci s'a si tienutu de acelea pareri de dreptu, la care pareri de dreptu diplom'a din 20. Oct. 1860 si patent'a din 21. Febr. ne au indreptatitu. —

Diplom'a din 20. Oct. rezervéza, ce e dreptu. referintiele comune de statu cu celelalte provincie sub scepstrulu monarhii consiliului imperialu, dar' totu acea diploma restitu totuodata si constitutiunea patriei si si rescriptulu regescu, indreptatu la diet'a presinta, chiaru si apriatu dice, cumuca tóte celelalte obiecte nereservate au in diet'a patriei in intielesulu constitutiunei de mai 'nainte a se desbate, resolvá si decide.

Si dupace comisiunea de ast'a parere de dreptu, s'a tienutu in compunerea operatului ei, de sine urméza, cumuca nu póte neci unulu dintre membrii dietei dimpreuna cu mine alta, decatu a incuviintiá operatulu acél'a in principiu, cu atat'a mai multu, ca-ci acelea pareri de dreptu si in adresa, care s'a facutu de inalt'a casa catra Maiestatea S'a, inca s'au desvoltatu.

In adeveru neci eu cá ardeleanu nu intielegu egal'a indreptatire a natiunei romane si a confesiuniloru ei altumintrelea, decatu in intielesulu constitutiunei ardelené, in sensulu constitutiunei basate pe sistem'a de 3 natiuni si 4 confesiuni pe bas'a legiloru formali positive ale Marelui - Principatu alu

Transilvaniei, si candu este vorb'a despre o egala indreptatire a natiunei romane nu potu alte drepturi a'mi inchipui, decatu, care dupa legile patriei le-au folositu natiunea magiara, secuia si sasa, si de care s'au bucuratu confesiunile loru, si cumuca prin urmare de acum inainte, prin susceperea natiunei romane, are si natiunea romana se se bucare de drepturile acestea.

Aru fi dóra unii séu altii, carii ar dice, cumca cu acea, ca se sustiene sistem'a politica nationala si se estinde si preste noi, cademu in gresielele trecutului, si s'ar pote dice de noi romanii, ca insusi noi inca comitemu gresiél'a aceea, care mai inainte a comis'o natiunea magiara, secuia si sasa, s'ar poté dice, cumca noi comitemu o gresiéla in contra stilului modernu.

Eu la acestea asertiuni voiu a reflectá, mai antaiu aceea, cumca obieptulu dilei este numai egal'a indreptatire a natiunei romane; a dóu'a, cumca cu acea ca se suscepe natiunea romana, nu se face, neci unu prejudiciu celorlalte popora mai pucinu numeróse; adeveratu ca armenii suntu unu poporu desvoltatu, inse intr'unu numeru cu multu mai micu, decatu cá se póta concura la sistem'a politico-nationala a patriei nóstre; mai incolo este sciutu, cumca armenii au fostu constrinsi la dóue orasie, unde ei s'au folositu, respective se folosescu de drepturile cetatiene de o potriua cu ungurii.

Evreii adeveratu, ca suntu intr'unu numeru mai insemnatu si mai latiti in tíera, inse socotescu, ca ne unimu intru aceea, ca n'a venitu timpulu, cá se ne socotimu despre aceea cá se indreptatimu si pe ovrei politice si nationalu, cá pe celelalte nationalitati.

Apoi mai suntu inca si tígani, carii pana acum inca n'au desvoltatu neci un'a viétia nationala, asia cá cu acea sa se faca vr'unu prejudeciu la celelalte natiuni (ilaritate si Bravo!!)

A 3-a trebue se insemnu, ca eu din partemi socotescu, ca nu pentru acea vremu noi se fimu suscepti, cá cu acea se departamu alte natiuni si popóra; scopulu nostru si tendinti'a nóstra este, se ne asiguramu nationalitatea si confesiunile nóstre, cá se ne folosimu si noi de drepturile acelea, de care s'au folositu si se folosescu si celelalte natiuni, prin care s'au pusu in stare de si'au potutu desvoltá institutiunile loru comune si private; cá se potemu si noi sustiené concurinti'a greutatiloru patriei, cá se potemu concurge si noi la apararea patriei nóstre, cu mesura proportionata, cu unu cuvintu susceperea e conditiune de viétia pentru natiunea acést'a.

In urma am de a insemná, cumuca fiasicare constitutiune are insusirile s'ale bune si rele, si dupa parerea mea aceea constitutiune e mai buna, care succesive se desvólta, si care se desvólta fara a impune sila pareriloru de dreptu inradacinate, pentru pilda, déca ar avé cineva se zidésca o casa, socotescu, ca mai antaiu s'aru ingriji de cele ce are lipsa mai tare, si apoi de lucrurile accidentale la stilulu din afara. —

In catu asiu avé a reflectá la unele puncte la proieptulu comisiunei 'mi reservezu dreptulu de a'mi dá parerea la desbateria speciala. (Bravo!)

## Despre legislatiunea vechia a Transilvaniei.

(Urmare.)

Inse pentruce se plesnimu barbariile seculiloru trecute totu numai maghiariloru in faéa? Déca se va fi aflandu cineva; care pentru legislatiunea crunta din trecutu se invinue pe poporulu, pe natiunea maghiara genetica, acela in adeveru ar' pecatui. Din 5 <sup>2</sup>/<sub>4</sub> milióne magiari curati ai Ungariei si ai Transilvaniei neci 1 milionu au fostu liberi si semiliberi, adica nobili si orasieni, earasi preste 4 <sup>1</sup>/<sub>2</sub> milióne au fostu totudeauna sclavi, adica iobagi intru intielesulu legiloru lui Verbóczy „rusticus praeter mercedem laboris nihil habet“, iobagi lipsiti de drepturile omenesci intocma cá si iobagii slavaci, ruteni, serbi, romani etc. Scimu noi fórte bine, ca domni'a natiunii magiare cá natiune concreta a fostu o minciuna politica, cá si alte mai multe minciuni politice, cu care lumea se deda in cursulu timpului, incatu se nu o mai cunósca, ci se o crédia cumu amu dice cá din moda; eara adeverulu a fostu, ca domni'a erá pre lenga o aristocratia adunata si conchiagata din tóte poporale si semintiile, precumu acésta se póte adeveri in modulu celu mai invederatu pre lenga o aristocratia, carei inca din dilele Corviniloru — cu puéine exceptiuni de imitatu si de glorificatu — nu'i mai pasa nemicu, necumu de natiune, dara neci de patria, ci ii pasa numai de viéti'a imbuibata, de pantece si desfranari. „Impatiens jugi; libertatis incapax.“ —

Eata deci, ca noua nu ne-a plesnitu prin capu neci a trage pentru legile barbare la judecata pre milioanele de magiari repausati pana in secululu alu 18-lea, neci a ne judeca cu Ddiu, pentruce n'a luminatu pre omeni mai curundu.

Ei, dara „Korunk“ ne plesnesce in fačia legislatiunea din Romani'a. Prea bine. Voiti cá se tragemu paralela? Mare cutesare, asiá este?

Ci mai antaiu trebue se premitemu, cumuca Ardealulu a scapatu de tirani'a turcesca un'a intr'alt'a la a. 1700, prin urmare de 163 ani, eara Romani'a a scapatu de aceeași tirania numai la 1830, adica de 33 ani. In Moldavo-Romani'a s'au portatu de ani 160 tote resbóiele cele mai cumplite austriaco-turcesci, ruso-turcesci s. a. sub Petru I, sub Eliabeta, Catarina II, Paulu, Alesandru, Nicolae, sub Carolu VI, Josifu II si Leopoldu II. Din contra in Transilvani'a dela 1711 adica dela Josifu I. incóce nu a fostu neci unu resboiu pana la 1848/9, ci numai doua mici rescóle, una candu cu infiintarea granitiei sub Maria Teresia, eara alta sub Josifu II., candu cu Horea, Closca si Crisianu. Ei, si cu ce legi se afla Moldavo-Romani'a? Respunsu: din mosi de stramosi cu codicea lui Justinianu, adica cu legile romane, dela 1819 cu unu extractu de codice civilu numai alu Dlui Caragea, dela 1830 cu regulamentul organicu cunoscutu si Europei; din dilele domniei lui Stirbei cu codicea penala a lui Napoleonu I., tradusa si introdusa in tíera, precumu si cu codice comerciala francésca, earai tradusa — si cumu amu dice indigenata. Acestea sunt cartile de legi ale Romaniei. — Cartile nóstre de legi ale Ardealului ve sunt cunoscute Cine are pofta, se le alature unele cu altele. Pana atunci inse mai insemnamu, ca in Romani'a solavi'a iobagésca (status plebis plebae adscriptae) e desfiintata toema dela 1747, adica de 116 ani, aviticitatea nu a fostu cunoscuta neci o data, eara tieranulu este si elu in fačia legii persóna cá oricare boieru si isi póte cumpara proprietate oricandu va avé voia si bani, pentruca elu este astadi aceea ce se dice in Angli'a Farmer (arendasiu micu), si neci decumu iobagiu intru intiesulu ungaro-ardelenescu. Celu ce nu credz acesteia, se mérga la fačia locului si se se convinga despre adeveru, eara nu se judece dupa corespondentie necalite si pline de minciuni tendentióse. In urma nu potemu a nu mai adauge, ca in Moldavo-Romani'a pedéps'a mortii e stérsa de ani 33 si ca in tóta tíer'a nu se afla unu singuru gâde (hoheriu, carnefice).  
Va urma.

**Resolutiunea imperatésca** la incercarile justificariloru **dep. disidenti** din dieta in 22. Juliu esi cu datu Francfurtu (Main) 20. Augustu, si cuprinde, ca representatiunea loru, cu respectu la rescriptele imperatesci privitórie la dieta: 21. Aprile, 15. Jun., 30. Juliu si la verificatiunile esecutate de catra dieta, nece in privintia materiala neci cea formala nu se afla calificata de a se lua la pertractare, pentruca suscriii neintrandu in dieta se privescu numai **cá persóna private**, prin urmare nu su chiamati a face pretensiuni de dreptu de statu alu Transilvaniei séu pentru clase or persóna singurite a locuitoriloru ei facia cu coróna. Si respectivii 52 se incunoscintiaru despre acésta prin canc. de curte.

Fostii regalisti Bodola, Krizas, Ugronu, Thoroczky, Teleky si Simon se stergu dintre regal. si Mai. S'a 'si arata neplacerea, ca in contra cuvenitului respectu catra Principe nu s'au escusatu indata.

Se mai denumira noi regalisti: Dan. de Pataki, administratoru alu comitatului Solnocu sup.; Barone Albertu de Horváth, jude regescu din scaunulu Muresiului; Dániel Imreh de Vargyas, administatoru din Treiscaune si Samuilu de Fekete, cons. gub.; Eranosz, r.-cat. dechantu, de Koronka predicatoru.

### Naseudu si Ceneda in Itali'a.

Fiinduca dupa 18. Augustu, candu se serbà diu'a nascerei Mai. Sale in Naseudu cu o deosebita manifestare de lealitate (cumu vomu vedé) regimentulu alu II. de romani, acuma numitu Mare-Duce de Baden 'si serbà in 20. Aug. a. c. in Ceneda iubileulu secularu, si fiinduca acestu regimentu a capatatu acum'a in loculu flamuriloru vechi altele noue, pe carele leau santitu totu in 20. Augustu, s'a tienutu si aci in Naseudu in beseric'a gr.-c. in 20. Augustu misa pentru santirea flamuriloru. — La serbatórea din Ceneda a fostu iavtatu si locotenentele marsialu Urbanu, cá fostulu odinióra siefu alu II. regimentu; éca ce respunde acestu barbatu erou:

„Hoch- und Wohlgeborner! Hochgehrter Herr Oberst!  
Wenn die Dienstverhältnisse es zulassen, werde ich gewiß nicht

nur der freundlichen Einladung, sondern dem Drange meines Herzens auch folgen, und unter meinen alten Regimentkameraden erscheinen. — Der Landtag in Siebenbürgen ist für die Verhältnisse Oesterreichs von ungeheurer Tragweite; er würde heute kaum tagen, hätten nicht die treuen Rumänen anno 1848 an Raßod ihr Vorbild gefunden.

Der Name des Regiments 50 ist also der fruchtbare Boden für die Entwicklung eines lange unterdrückten Volkes.

Mit herzlichem Gruß an Alle. Euer Hoch- und Wohlgeboren ergebener Diener\*)

Brünn, 6. August 1863.

Urban m. p., FML.

Populatiunea dein acestu districtu, cá trupin'a regimentului a 50., inca a fostu invitata dein partea comandai de regimentu la acésta serbatóre, si i se rescria dein partea oficialatului districtuale in 20. Augustu pe calea telegrafica urmatórele:

Löbliches Kommando des 50. Linien-Regiments zu Ceneda.

Die Bevölkerung des vormaligen 2. Romanen Grenzregiments, nunmehrigen Raßoder Districts, als der Stamm des 50. Linienregiments für die Einladung dankend, stimmt aus weiter Ferne in den bei der Regimentsjubilärfest für Se. Majestät und das Allerhöchste Herrscherhaus zuerhebenden Toast mit gewohnter Begeisterung rufend: Es lebe Imperatoriu nostru! Gott segne die neuen, gleich den alten Fahnen und lasse sie stets siegreich wehen. Heute hier Hochamt. — Raßod, 20. Juli 1863.\*\*)

Respunsu la acésta:

Löbliches Districts-Ober-Capitanat in Raßod.

Wir sind höchstfreut und danken innigst für die aufrichtige Theilnahme an unserer Sekularfeier. Die Fahnen, die wir heute ablegten, waren durch 88 Jahre Führer der treuen Romanen des Raßoder Districts, welche durch ihr standhaftes Aussharren uns die schönste Zierde der Armee, die goldene Medaille erwarben, auf die wir mit stetem Stolge blicken. — Wir bitten unsern Dank und herzlichsten Gruß allen ehemaligen Grenzern zu verkündigen. —

Alle Offiziere des 50. Regiments. — \*\*\*)

(Urari de fericiri si bravuri martiali ve tramitemu si toti conationalii!!! R.)

Totu cu acésta ocaziune, insciintiezu pe onoratulu publicu cititoriu, cumca cu 1-ma Octomvre a. c. se va deschide prima clasa gimnasiala aci in Naseudu. — (Pentru care se afla 4000 fr. preliminati si in Bugetulu statului R.) A.

Turd'a, 23. Augustu 1863. (Necrologu.) Teodoru Seréni, canonicu metropolitau, patimindu de unu morbu greu mai bene de unu anu, in 18. a. lunei curgatóre, se adusesse dein Blasiu in Turd'a la cura; si schiambarea aerului si incomoditatile calei intr'atat'a l'au debilitatu, in catu la 1/2 óra dupa ce adiunsese aici s'a si mutatu la celea eterne.

\*) Magnifice si Pré-onorate Domnule! Déca mi voru concede giurstarile servitiului, me voiu folosi cu buna séma numai de amicabil'a invitatiune, ci voi urma si atragerei animei mele si voi aparé intre vechii mei cameradi ai regimentului. — Diet'a in Ardealu é pentru relatiunile Austriei de o importantia fórte aduncu batatória; ea adi cu greu ar' debate, déca eredintiosii romani in an. 1848 nu siar' fi aflatu de mustra Naseudulu.

Trupin'a regimentului 50 e dara pamentulu celu fructiferu pentru desvoltarea unui poporu de lungu timpu apasatu. Cu salutare cordiala la toti scl. Urbanu m. p., L. M. campestru in Brünn, 6. Augustu 1863.

\*\*) Incl. comanda a reg. 50 de linia in Ceneda (Italia) Poporimea fost. I. alu doilea regimentu rom confinariu, acumu districtulu Naseudului, cá tulpin'a reg. a 50 de linia multiamindu pentru invitare, din acésta mare departare, la toastulu ce se va redica la serbarea jubilara a regimentului pentru Mai s'a si pentru pré'nalta casa domnitóre 'si alatura vocea s'a cu indatinatulu entusiasmu, eschiamandu: „se traiésca Imperatoriu nostru! Dumnedieu se binecuvinte flamurele noue, cumu le binecuvéntà pre celea vechi si se faca, cá necurmatu se valfaie victorióse. Astadi aici misa solena. Naseudu 20. Augustu 1863.

\*\*\*) Respunsu la acésta. Inclite capitanatu supr. distr. in Naseudu. Fórte ne-amu bucuratu si multiamimu din anima pentru partea cea sincera ce luati la serbarea nóstra seculara. Flamurile, care le depunemu astadi, au fostu in restimpu de 88 ani conducatórele credintiosiloru romani din districtulu Naseudului, cari prin neclatit'a loru statornicia ne castigara cea mai frumósa decóre a armatei, medalia de auru, la care noi privimu cu necurmata mundria. — Ne rogamu, cá se faceti cunoscuta multumit'a si cordial'a nóstra salutare tuturoru fostiloru granitarii. —

Toti oficirii reg. 50. Mare-duce de Baden,

Inmormentarea i-se se templà in 20. a. l. c. cu tôte ceremoniele prescrise in ritualulu besericeii nòstre. Fia i tierina u-sióra.  
Antonelli.

### Chronica din afara.

Din afara sunt puține de relatatu.

Din congresulu suveraniloru de Francofurtu nu ne surprinde vreo invoire impuitoare cu actele de reforma ale Austriei; inca neci cestiunea directoriala nu e defin. resolvata. Opositiunea din partea prusianiloru e influentiatoare, si nu se pòte scii, ce se lucra, atatu e de secreta acèsta adunare, care de altumintrea a trasu aduncu luarea aminte atatu a Franței catu si a Angliei si Italiei, cari privescu in asemeni nesuintie de unscu unu feliu de amenintare securitatiei proprie, si mai dorescu cá germanii se fia desbinati in favórea, decatu uniti in pericolulu loru. —

Pregatiri pentru eventualitati de rasboiu face Itali'a fòrte mari. „Triester Ztg.“ scrie, ca regimulu Italiei 'si face de capu cu armarea. Totu feliu de oficiri sunt tramisi cu scopu de amare: la Franța pentru cumperarea de 30 mii siale de cavaleria cu revolvere; in Angli'a de a se cumperá 50 mii puscii trase de venetori pentru armata si 40 mii pentru gard'a nationala. La Stockholm si Liverpool se tramisera precursori spre a lua mesuri de proviantare; — 2 oficiri de marina au mersu la Engliter'a spre a lua mostra de nai pancierate (cuptusite cu feru artificiosu) spre a construa si pentru Italia. Magazine de pulbere de pusca se redica; la depositele de munitiuni s'a datu ordine se aiba provisiunea cea mai latita si se mira némtiulu, cor. in Gaz. de Triestu, ca de unde atata banu?

La Milanu se facu manevre mari in lageru, la care de nou se mai adaugu 21 de baterii suptu gen. Walfré si unde in Sept. merge si reg. V. Emanuelu.

Diplomaticu inca nemica.

Danimarca protestéza in contra tendintieloru germanice, de a i amenintia integritatea si unitatea Monarchiei, si Schwedi'a va tramite indatu trupe ajutatoaria la unirea cu Danimarc'a, déca acèsta va fi impetita de catra feder. germana cu executiune, cumu o decretasera nemtii, déca Danimarca nu va da autonomi'a deplina duc. Holstein si Lauenburg.

Resculare rustica generala in Rusi'a-Ucraina (lenga Nipru.) Poporulu intregu sub capii sei, nu inse sub capi aristocrati, se alatura la caus'a poloniloru. — M.-Pr. Constantinu se duse in Petersburg la consultari.

### Mal nou dela dieta.

Desbarerea generala se continua si Sambata in 29. Aug., candu se vorbi si in contr'a proieptulu modificatu de comisiune. Asia vorbi Balomiri si toti cuventatorii sasi. Altufeliu romanii stau pe lenga proieptulu modificatu.

Luni in 31. desbatere speciala.

Prin votisare se primi suprascriptiunea proieptulu de lege asia: „Articulu de lege privitoriu la efeptuirea egalei in dreptatiri a natiunei romane si a coufesiuniloru ei.“ — Dupa disputa lunga prin votisare se primi, cá si in tectulu germanu se se puna „romansich“ ear' nu „romänisch“ nici „rumänisch.“

1. Septembrie: Desbaterea de adi a fostu fòrte momentósa, pentru ca sasi, carii s'au dechiaratu pentru §-lu 1. din proieptulu regimulu au datu o interpretare stangace diplomei din 20. Oct. 1860 si o restringere mai mare a drepturiloru tierii decatu poftesce acea diploma; ei se pareu, ca voru cá toti cetatiani monarchiei se aiba asemenea drepturi cu transilvanii (in Transilvani'a?!). Parerea acèsta a fostu combatuta cu tóta energia din partea deputatiloru romani Puscariu si Dr. Ratiu, acestu din urma a doveditu cu provocare la biletulu de mana a Mai. Sale din 21. Dec. 1860 indreptata catra Bar. Kemény, cumuca legile fundamentali ale patriei, statorite in diplom'a leopoldina din 1691 si in art. de lege urmati pe bas'a aceleia in parte prin acea s'au restatoritu, fiinduca in 15. Aprile 1861 toti burgerii de statu ne-transilvaneni au incetatu de a mai fi functionari ardeleneni, pasiendu in loculu loru fii patriei; in urma intre altele a observatu Dr. Ratiu, cumuca o cauza drépta n'a aflu neci odata aparatori mai rei de cumu a aflu diplom'a in DDnii din centru, pentrucu pana astadi mai bine de diumetate din tóta monarchi'a n'au primitu consecintiele diplomei din 20. Oct. 1860, adeca patent'a din 26.

Febr. 1861, din cauza, ca s'au temutu de un'a interpretare a diplomei, precumu amu auditu-o din partea vorbitoriloru din centru. Dupa vorbirea Drului Ratiu, centrulu starniá amanarea desbateriloru pe mane, steng'a incheierea loru, maioritatea a decisu incheierea.

Presidiulu a provocatu pe dicta se-si aléga cate unu vorbitoriu unulu pro si altulu contra, centrulu a alesu pe Zimmermann, stang'a pe Alduleanu.

Zimmermann n'a potutu restorná dovedile aduse din partea stangei.

In cine V. Præsed. Escel. Sa V. Popp a reflectatu la vorbirea lui Rannicher, ca dinsulu de si siede pe ban'ca guverniala, e inse deputatulu unui cercu alegatoriu si nu are mandatu specialu de a apara proieptele guvernulu, e inse de acea perfecta convingere, cumca proieptulu comisiunei in esentia e cu totulu asemenea cu proieptulu guvernulu.

O maioritate eclatanta primesce §-lu 1-mu din proieptulu comisiunei; siedinti'a se incheia la 1/2 3 óre; continuare mane.

Nr. 38, civ.

### Edictu de vendiare.

Dela judecatori'a delegata pentru cerculu Branului se face de obste cunoscutu, ca la cererea avocatulu Conradu noe erediloru dupa Josifu Bainotzi din Cohalmu contra Jacobu lui Ioanu Staniloiu si Maria lui Ian Toma Balcesiu din Vladeni pentru platirea unei sume de 100 fl. 80 cr. v. a, s'a concesu vendiarea executiva a realitatiloru, executil oru si anume:

#### 1. alui Jacobu Ioanu Staniloiu.

1. Casa de sub Nr. 239 de impreuna cu celelalte cladiri in pretiu de 80 fl.
2. Gradin'a de impreuna cu siura in pretiu de . . . . . 20 „
3. Agru in hotarulu din josu in rendu carligeti de 1 ferdela semenatura 5 „
4. „ „ „ „ midilocu intra „ „ 2 1/2 „ „ 8 „
5. „ „ lazulu la Cumatru de 2 ferdele semenatura . . . . . 1 „
6. Fanatia in piscurele de unu caru de fenu . . . . . 2 „
7. „ „ gura tulburi de unu caru de fenu . . . . . 12 „

#### 2. La Maria Joan Tomi Balcesiu.

8. Agru in holdele sourte de 2 ferdele semenatura . . . . . 5 „
9. „ „ rendu Carligeti „ 1/2 „ „ . . . . . 2 „
10. „ „ „ „ mori „ 4 „ „ . . . . . 10 „
11. „ „ hamaradia Petri „ 2/4 „ „ . . . . . 3 „
12. „ „ lazulu cumetru „ 4 „ „ . . . . . 2 „
13. Fenetia peste Carligata de unu caru de fenu . . . . . 1 „
14. „ in piscu lui Lulu de 2 cara de fenu . . . . . 5 „
15. „ „ lunca din josu de 1/4 caru de fenu . . . . . 5 „
16. „ „ gura Bojasiului de 1/8 caru de fenu . . . . . 3 „

si diu'a de vendiare se determina mai antaiu pe 27. Septembrie apoi pe 25. Octomvre 1863 in comun'a Vladeni ante amedi la 10 óre cu aceia bagare de sema, ca neputenduse antaiu face vendiarea cu pretiulu estimatiunei, adoua óra va urma si mai in josu de acesta.

Toti aceia, care au castigatu vreun dreptu hipotecariu pe aceste realitati se provoca a se insinua pana la diu'a de vendiare, cacii altufeliu siesi voru avé de astumultiimi urmarile.

Conditiiunile mai deaprópe ale vendiarei se potu vede in cancelari'a judecatoriiei.

Branu, 24. Iuliu 1863.

1—3

Puscariu.

Indreptare: In Nr. trecutu cuventarea dlui dep. Cipariu pag. 1, col. 2, lin. 2—3 in locu de sauge reu citește: sange rece; linea 24 scutintia in locu de sentintia. Pag. 2, col. 1, lin. 15: cu cosciinti'a, (nu cu sciintia), lin. 56 colunulu: vine dupa umilitate indatu ad. cu prof. umilitate: a luá etc.

In Nr. 69, pag. 247, col. 2, lin. 1 in locu: ca primescu, adauge: ca nu primecu.

Nr. 60, pag. 273, col. 1, lin. 35 in locu de: lu previne, cetesce: urméza cu vorbirea.

### Cursurile la bursa in 25. Augustu 1863 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 32 cr. v. a
Augsburg	—	—	111 „ 35 „
London	—	—	111 „ 80 „
Imprumutulu nationalu	—	—	82 „ 40 „
Obligatiile metalice vechi de 5 0/0	—	—	76 „ 75 „
Actiile bancului	—	—	793 „ — „
„ creditulu	—	—	191 „ 70 „

Obligatii desarcinarii pamentulu in 20. Augustu 1863:

Bani 75·15 — Marfa 57·60

Redactoru respundietoru

JACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tipariulu lui

JOANNE GÖTT.